

Veszétség (rabies)

Szerző: dr. Horváth Márk

Veszétség (rabies)

- A veszétség heveny, halálos lefolyású, vírus okozta betegség
- A vírus harapás útján, nyállal jut a szövetekbe, és idegsejtekben szaporodik el
- Létezik klasszikus vagy dühöngő veszétség, és csendes veszétség
- A veszétség védőoltással megelőzhető

Veszétség leírása

A veszétség heveny, ritka kivételektől eltekintve halálos lefolyású, vírus okozta agy- és gerincvelő-gyulladásban megnyilvánuló betegség, amely az állatokban és az emberben egyaránt előfordul.

A veszétség ősidők óta ismeretes. Első leírása Babilonból i.e. 2300-ból származik. Később Demokritosz(i.e. 500) a veszétségnek kutyaharapással való terjedésére figyelmeztetett. Ennek ellenére a betegség keletkezésével kapcsolatos hiedelmeket csak a XIX. században sikerült eloszlatni, amikor is a betegségfertőző eredetét tisztázták. Zinke mutatott rá a kutya nyálának fertőzőképességére (1804). Pasteur és munkatársai dolgozták ki a veszétség elleni védőoltást (1885), amelyet Hőgyes tökéletesített (1888).

A veszétség világszerte, minden kontinensen előfordul. Magyarországon a róka, illetve más vadon élő húsevő állatok által közvetített sylvaticus (erdei) veszétség honos. Az utóbbi években az ország egyre nagyobb területén végzett csalétkes vakcinázás a betegség előfordulási arányát jelentősen csökkentette. Hazánkban a kutya és a macska (!) közvetítette urbanus (ember által lakott területeken előforduló) veszétség a kutyák nyilvántartása, rendszeres, megelőző célúvakcinázása eredményeként eltűnt, azonban egyedi esetek gyakran előfordulnak.

A betegséget a Lyssavirus genusba tartozó veszétségvírus idézi elő. A vírus harapás útján, nyállal jut a szövetekbe, ahol először az izomsejtekben mutatható ki, azonban nagyobb tömegben csak az idegsejtekben szaporodik el. A lappangási idő első kétharmadában a vírus a fertőzés helyén marad. A perifériás idegekbe bejutott vírus 2-5 mm/óra sebességgel haladva jut el a központi idegrendszerbe. Ezt követően mind a gerincvelőben, mind az agyvelőben tömegesen elszaporodik. Innen ugyancsak az idegpályák mentén eljut a nyálmirigyekbe. Ezért a nyálával (így a harapással) vírust ürítő állat többnyire már beteg, és néhány napon belül megjelennek rajta a veszétség klinikai tünetei.

A betegség lefolyása

A lappangási idő igen tág határok között változik, általában 2-8 hét. Megfigyeltek azonban rövidebb (5 nap) és hosszabb(209 nap) lappangási időt is.

A klinikai tünetek állatfajok szerint változatosak lehetnek. A klasszikus vagy dühöngő veszétség esetén az állat nyálzik, hangja rekedt lesz, majd viselkedése támadóvá válik. Az állat nem tud nyelni, kancsalság jelentkezik, a végső szakaszban a törzs- és végtagizmok is bénulnak. A csendes veszétség alkalmával kimarad a dühöngési szakasz, a határozatlan bevezető tünetek közvetlenül bénulásba mennek át. Ez a betegségforma is halálos kimenetelű. Mind az emlősállatokban, mind az emberben a klinikailag megnyilvánuló veszétségből való felgyógyulás a kivételes ritkaságok közé tartozik.

A veszétség-fertőzőtségre gyanús, embert mart húsevőket (kutyát, macskát) 90 napos, míg a tünetmentes, de embert mart, és ezért veszétség szempontjából agályosnak minősülő húsevőket 14 napos hatósági megfigyelés alá kell vonni, hogy megítélhessük, szükséges-e a sérült embert védőoltásban részesíteni

Megelőzés

A kutyák megelőző célú, veszétség elleni védőoltása kötelező, de célszerű minél több macskát is beoltani. A kutyákat évente egyszer, a kölyökkutyákat először három hónapos korukban, majd ezt követően egy éves koruk előtt még egy alkalommal vakcinázzuk, monovalens veszétség elleni vakcinával.

Hazánkban az urbanus veszétség felszámolása óta az ember veszétsége ritkán fordul elő, az esetek fele macskától (!) eredt. A klinikai tünetekben megnyilvánuló betegség igen ritka kivételektől eltekintve

halállal végződik. A veszettség elleni védekezés részletes szabályait a 164/2008. (XII.20.) FVM rendelet írja elő. A veszettség megelőzése szempontjából nagy jelentősége van a felelős állattartói gondolkodásmódnak és a veszettségoltási fegyelem betartásának. Csak így tartható fenn a hosszú évek kemény munkájával kialakított kedvező járványügyi helyzet.